

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Навчально – науковий інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
проф. О. А. Устименко-Косоріч

«__» 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОБОТА З НАТУРИ

галузь знань 02 культура і мистецтво

спеціальність 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

освітня програма /Образотворче мистецтво. Станковий живопис

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією ННІ культури і мистецтв

« 31 » серпня 2021 р.

Голова Руденко О.Ф.

Суми – 2021

Розробник:

Розробник:

Брижаченко Н.С. - кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри ОТМ, музикознавства та культурології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Протокол №_1 від “_31”_серпня_2021_ р.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології доктор мист., професор Зав'ялова О.К. _____

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма	
Кількість кредитів – 14	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
3-й, 4-й			
Семестр			
5-й – 7-й			
Лекції			
Практичні, семінарські			
110 год.			
Самостійна робота			
186 год.			
Консультації:			
4 год.			
Вид контролю: залік.			
Загальна кількість годин - 300			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Вивчення курсу «Робота з природи» передбачає удосконалення студентами 2-4 курсів спеціальності 023 - образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація теоретичних та практичних знань з рисунку пейзажів, натюрмортів, портретів, півпостаті людини та фігури в повний зріст.

Вивчення програмного матеріалу даної дисципліни, як і інших спеціальних дисциплін, сприяє оволодінню загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми образотворче мистецтво. При вивченні дисципліни доцільно застосовувати принцип цілісного бачення, що якнайкраще сприяє оволодінню студентами програмних знань з рисунку.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Робота з природи» викладається студентам ОР Бакалавр і вимагає обізнаності з методами ведення рисунку, знань основ пластичної анатомії, законів лінійної і просторової перспектив та практичних навичок зображення реалістичного об'ємних предметів.

3. Результати навчання за дисципліною

Курс передбачає удосконалення знань з рисунку міського пейзажу, натюрморту, голови, півпостаті людини та фігури у повний зріст, поглиблене вивчення законів графічного зображення предметів на двовимірній площині та професійного понятійного апарату. Забезпечує розширення знань з реалістичного мистецтва, як галузі практичної діяльності, його функцій, структури та різновидів.

<p>Знання: особливостей реалістичного зображення пейзажу, натюрморту, голови, півпостаті людини та фігури у повний зріст на двомірній площині</p> <p>Уміння: укомпонувати та нарисувати зображення на даному форматі</p>	ПРН 1	Визначати, аналізувати і пояснювати закономірності лінійно – графічної, світлотіньової та конструктивної побудови об’ємних предметів на двомірній площині
<p>Уміння: здійснювати графічний аналіз зображення; виявляти особливості композиційного вирішення рисунку</p> <p>Комунікація: вибудувати та обґрунтовувати композиційне рішення на основі проведеного лінійно – графічного аналізу.</p>	ПРН 2	Дотримуватись методичних принципів ведення рисунку від загального до конкретного.
<p>Знання: законів лінійної та просторової перспектив</p> <p>Уміння: налаштувати спілкування, взаємодію та співробітництво методом налагодження діалогу та індивідуальних/колективних взаємовідносин.</p> <p>Комунікація: взаємодія з керівництвом, колегами, педагогами, студентами.</p>	ПРН 6	Застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освітній справі.
<p>Знання: поняття та терміни рисунку</p> <p>Уміння: використовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань</p>	ПРН 7	Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

90–100	Виконання всіх практичних завдань і самостійної роботи. Глибоке засвоєння навчального матеріалу, володіння термінологією, гарні теоретичні знання з рисунку. Впевненість у виконанні практичних завдань; вдало укомпоноване зображення на заданому форматі; Активна участь у практичних заняттях.
82 - 89	Виконання практичних завдань і самостійної роботи на 80%. Засвоєння в цілому навчального матеріалу; володіння термінологією і грамотність мови; гарні теоретичні знання з рисунку, вдало укомпоноване зображення на заданому форматі; впевненість у виконанні практичних завдань. Є деякі неточності при виконанні узагальнення. Активна участь у практичних заняттях.
74 - 81	Виконання практичних завдань і самостійної роботи на 70%. Неповне засвоєння практичних навиків. При виконанні завдань допущені незначні помилки при тональному моделюванні форми.
64 - 73	Виконання практичних завдань і самостійної роботи на 60%. Дуже слабкі теоретичні знання законів лінійної перспективи та конструктивної побудови об’ємних предметів. Допущення

	помилки при виконанні практичних завдань. Невдало укомпоноване зображення. При виконанні завдань допущені незначні помилки при тональному моделюванні форми.
60 - 63	Виконання практичних завдань і самостійної роботи на 50%. Слабке знання теоретичного матеріалу. Невдало укомпоноване зображення. При виконанні завдань допущені помилки при тональному моделюванні форми. Рисунок не узагальнений
35-59	Виконання практичних завдань і самостійної роботи менш ніж на 50% і на низькому рівні. Відсутність теоретичних знань з перспективи. Пасивність на практичних заняттях. Неспроможність правильно укомпонувати зображення і виконувати на достатньому рівні завдання. Відсутність цілісного бачення.
1 - 34	Відсутність на заняттях; невиконання практичних завдань і самостійної роботи. Повна відсутність практичних навичок з рисунку.

3-й рік навчання

Поточний контроль						Разом	Загальна сума	
Розділ 1			Розділ 2			60	100	
T.1.1	T.1.2	T.1.3	T.2.1.	T.2.2.	T.2.3.			
Поточний контроль								60
10	10	10	10	10	10			
Контроль самостійної роботи						40		100
4	6	10	4	6	10			

4-й рік навчання

Поточний контроль			Разом	Загальна сума	
Розділ 3			60	100	
T.3.1	T.3.2	T.3.3			
Поточний контроль					60
15	20	25			
Контроль самостійної роботи			40		100
10	10	20			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре

74 - 81	C	Задовільно
64 - 73	D	
60 - 63	E	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: презентації практичних завдань, залік.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Рисунок голови людини

Розділ 2. Рисунок півпостаті людини

Розділ 3. Рисунок оголеної фігури у повний зріст

7.1 Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Рисунок голови людини

Тема 1.1. Портретні замальовки

Тема 1.2. Рисунок жіночої голови у капелюсі

Тема 1.3. Рисунок чоловічої голови з плечовим поясом

Розділ 2. Рисунок напівпостаті людини

Тема 2.1. Замальовки людини

Тема 2.2. Рисунок одягненої жіночої напівпостаті

Тема 2.3. Рисунок одягненої чоловічої напівпостаті

Розділ 3. Рисунок оголеної фігури у повний зріст

Тема 3.1. Рисунок сидячої оголеної чоловічої фігури.

Тема 3.2. Рисунок оголеної сидячої жіночої фігури зі спини

Тема 3.3. Рисунок оголеної стоячої жіночої фігури у повний зріст з упором на одну ногу

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. роб.		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.
Розділ 1. Рисунок голови людини										
Тема 1.1. Портретні замальовки	37		12		25					
Тема 1.2. Рисунок жіночої голови у капелюсі	36		12		24					
Тема 1.3. Рисунок чоловічої голови з плечовим поясом	37		12	1	24					

Розділ 2. Рисунок напівпостаті людини										
Тема 2.1. Замальовки людини	36		12		24					
Тема 2.2. Рисунок одягненої жіночої напівпостаті	38		14		24					
Тема 2.3. Рисунок одягненої чоловічої напівпостаті	41		14	1	26					
Розділ 3. Рисунок оголеної фігури у повний зріст										
Тема 3.1. Рисунок сидячої оголеної чоловічої фігури.	23		10		13					
Тема 3.2. Рисунок оголеної сидячої жіночої фігури зі спини	25		12	1	13					
Тема 3.3. Рисунок оголеної стоячої жіночої фігури у повний зріст з упором на одну ногу	26		12	1	13					
Всього	300		110	4	186					

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Рисунок голови людини			
Тема 1.1. Портретні замальовки			
1.	Короткочасні замальовки жіночого голови з різних ракурсів. Формат А4. Матеріал: туш. Лінійна графіка	2	
2.	Короткочасні замальовки чоловічої голови з різних ракурсів Формат А4. Матеріал: туш. Лінійна графіка	2	
3.	Замальовка жіночої голови. Матеріал: туш. Формат А3. Лінійна графіка.	2	
4.	Замальовка жіночої голови. Матеріал: туш. Формат А3. Лінійна графіка.	2	
5.	Замальовка чоловічої голови. Матеріал: м'які матеріали. Формат А3.	2	
6.	Замальовка чоловічої голови. Матеріал: м'які матеріали. Формат А3.	2	
Тема 1.2. Рисунок жіночої голови у капелюсі			
7.	Легка замальовка загального контуру голови. Пошук співмасштабності голови та формату роботи. Формат роботи 400x500 мм Матеріал: за вибором автора	2	
8.	Лінійна побудова голови. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі	2	
9.	Ретельне опрацювання всіх елементів голови	2	
10.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	2	
11.	Робота з фоновими елементами	2	
12.	Опрацювання деталей портрету та формування	2	

	візуальної єдності малюнку		
Тема 1.2. Рисунок чоловічої голови з плечовим поясом			
13.	Легка замальовка загального контуру голови з плечевим поясом. Пошук співмасштабності голови та формату роботи. Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	2	
14.	Лінійна побудова голови. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі	2	
15.	Ретельне опрацювання всіх елементів голови	2	
16.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	2	
17.	Робота з фоновими елементами	2	
18.	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	2	
РОЗДІЛ 2. Рисунок напівпостаті людини			
Тема 2.1. Замальовки людини			
19.	Короткочасні замальовки напівпостаті людини з різних ракурсів. 4 аркуші. Формат А4. Матеріал: туш. Лінійна графіка. Загальний контур фігур. Передача пози, руху	2	
20.	Короткочасні замальовки жіночого постаті у повний зріст з різних ракурсів. 4 аркуші. Формат А4. Матеріал: туш. Лінійна графіка. Загальний контур фігур. Передача пози, руху	2	
21.	Замальовка рук. Кількість аркушів: 3 Матеріал: туш. Формат А4. Лінійна графіка.	2	
22.	Замальовка ніг: стопи, коліна. Кількість аркушів: 3 Матеріал: туш. Формат А4. Лінійна графіка.	2	
23.	Замальовка жіночого торсу та спини. Кількість аркушів: 3. Матеріал: туш. Формат А4. Лінійна графіка.	2	
24.	Замальовка чоловічого торсу та спини. Кількість аркушів: 3 Матеріал: туш. Формат А4. Лінійна графіка.	2	
Тема 2.2. Рисунок одягненої жіночої напівпостаті			
25.	Легка замальовка загального контуру жіночої напівпостаті Пошук співмасштабності портрету та формату роботи. Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	2	
26.	Лінійна побудова. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі	2	
27.	Ретельне опрацювання всіх елементів портрету	2	
28.	Робота з фоновими елементами	2	
29.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	2	
30.	Опрацювання деталей портрету	2	
31.	Формування візуальної єдності малюнку	2	
Тема 2.3. Рисунок одягненої чоловічої напівпостаті			
32.	Легка замальовка загального контуру чоловічої	2	

	напівпостаті Пошук співмасштабності портрету та формату роботи. Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора		
33.	Лінійна побудова. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі	2	
34.	Ретельне опрацювання всіх елементів портрету	2	
35.	Робота з фоновими елементами	2	
36.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	2	
37.	Опрацювання деталей портрету	2	
38.	Формування візуальної єдності малюнку	2	
РОЗДІЛ 3. Рисунок оголеної фігури у повний зріст			
Тема 3.1. Рисунок сидячої оголеної чоловічої фігури.			
39.	Легка замальовка загального контуру фігури. Пошук співмасштабності фігури та формату роботи. Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	2	
40.	Лінійна побудова фігури. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі	2	
41.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	2	
42.	Робота з фоновими елементами	2	
43.	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	2	
Тема 3.2. Рисунок оголеної сидячої жіночої фігури зі спини			
44.	Легка замальовка загального контуру фігури. Пошук співмасштабності фігури та формату роботи. Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	2	
45.	Лінійна побудова фігури.	2	
46.	Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі	2	
47.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	2	
48.	Робота з фоновими елементами	2	
49.	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	2	
Тема 3.3. Рисунок оголеної стоячої жіночої фігури у повний зріст з упором на одну ногу			
50.	Легка замальовка загального контуру фігури. Пошук співмасштабності фігури та формату роботи. Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	2	
51.	Лінійна побудова фігури	2	
52.	Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі	2	
53.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	2	
54.	Робота з фоновими елементами	2	
55.	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	2	
Разом		110	

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Рисунок голови людини			
Тема 1.1. Портретні замальовки			
1.	Вивчення пропорцій і основних закономірностей зображення голови людини Короточасні портретні замальовки з різних ракурсів. Формат А4. Матеріал: туш. Лінійна графіка Кількість – не менше 20	10	
2.	Портретна замальовка. Матеріал: туш. Формат А3. Лінійна графіка.	5	
3.	Портретна замальовка. Матеріал: м'які матеріали. Формат А3.	5	
4.	Портретна замальовка. Матеріал: олівці. Формат А3.	5	
Тема 1.2. Рисунок жіночої голови у капелюсі			
5.	Легка замальовка загального контуру голови. Пошук співмасштабності голови та формату роботи.. Лінійна побудова голови. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі Формат роботи 400x500 мм Матеріал: за вибором автора	6	
6.	Ретельне опрацювання всіх елементів голови	6	
7.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції. Робота з фоновими елементами	6	
8.	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	6	
Тема 1.3. Рисунок чоловічої голови з плечовим поясом			
9.	Легка замальовка загального контуру голови з плечовим поясом. Пошук співмасштабності голови та формату роботи. Лінійна побудова голови. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	6	
10.	Ретельне опрацювання всіх елементів голови	6	
11.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції. Робота з фоновими елементами	6	
12.	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	6	
РОЗДІЛ 2. Рисунок напівпостаті людини			
Тема 2.1. Замальовки людини			
1.	Вивчення пропорцій і основних закономірностей зображення постаті людини Короточасні замальовки напівпостаті людини з різних ракурсів. Формат А4. Матеріал: туш. Лінійна	6	

	графіка. Загальний контур фігур. Передача пози, руху		
2.	Замальовка рук, ніг: стопи, коліна Кількість аркушів: 3 Матеріал: туш. Формат А4. Лінійна графіка.	6	
3.	Замальовка жіночого торсу та спини. Кількість аркушів: 3. Матеріал: туш. Формат А4. Лінійна графіка.	6	
4.	Замальовка чоловічого торсу та спини. Кількість аркушів: 3 Матеріал: туш. Формат А4. Лінійна графіка.	6	
Тема 2.2. Рисунок одягненої жіночої напівпостаті			
5.	Легка замальовка загального контуру жіночої напівпостаті. Пошук співмасштабності портрету та формату роботи. Лінійна побудова. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	6	
6.	Ретельне опрацювання всіх елементів портрету	6	
7.	Робота з фоновими елементами. Моделювання світло-тінювих відносин у композиції	6	
8.	Опрацювання деталей портрету.	6	
9.	Формування візуальної єдності малюнку	2	
Тема 2.3. Рисунок одягненої чоловічої напівпостаті			
10.	Легка замальовка загального контуру чоловічої напівпостаті. Пошук співмасштабності портрету та формату роботи. Лінійна побудова. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	6	
11.	Ретельне опрацювання всіх елементів портрету	6	
12.	Моделювання світло-тінювих відносин у композиції	6	
13.	Опрацювання деталей портрету. Формування візуальної єдності малюнку	6	
РОЗДІЛ 3. Рисунок оголеної фігури у повний зріст			
Тема 3.1. Рисунок сидячої оголеної чоловічої фігури.			
14.	Легка замальовка загального контуру фігури. Пошук співмасштабності фігури та формату роботи. Лінійна побудова фігури. Врахування пропорцій відповідно до анатомічних особливостей моделі Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	4	
15.	Моделювання світло-тінювих відносин у композиції	4	
16.	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	5	
Тема 3.2. Рисунок оголеної сидячої жіночої фігури зі спини			
17.	Легка замальовка загального контуру фігури. Пошук співмасштабності фігури та формату роботи. Лінійна побудова фігури. Врахування пропорцій	5	

	відповідно до анатомічних особливостей моделі Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора		
18.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	4	
19	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	4	
Тема 3.3. Рисунок оголеної стоячої жіночої фігури у повний зріст з упором на одну ногу			
20.	Легка замальовка загального контуру фігури. Пошук співмасштабності фігури та формату роботи. Лінійна побудова фігури. Врахування пропорцій Формат роботи 400x500 мм. Матеріал: за вибором автора	5	
21.	Моделювання світло-тіньових відносин у композиції	4	
22.	Опрацювання деталей портрету та формування візуальної єдності малюнку	4	
Разом		186	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Баммес Г. Пластическая анатомия человека. Берлин. 1978.
2. История зарубежного искусства. М., Искусство. 1986 р.
3. История искусств нового времени XIX – XX ст. М. Искусство. 2004 р
4. Історія світового образотворчого мистецтва: Нариси / Редкол.: П. Білецький та ін. К. 1988
5. Історія українського образотворчого мистецтва XX століття. К.: Мистецтво, 1998.
6. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти. Київ, Вища школа. 2002.
7. Королёв В. А. Материал и техника рисунка. М. Образование. 1981.
8. Ли Н. Основы учебного академического рисунка. М. ЭКСМО. 2005.
9. Ратничин В. М. Перспектива. Київ. Вища школа. 1982.
10. Хосе Ортега –і-Гассет. Эстетика. Философия культуры. М. Искусство. 1991.
11. Шорохов Е. В., Козлов Н. Г. Композиция. М., 1978

Допоміжні

1. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты. М. Образование. 1982 р.
2. Виноградов Г. О. Уроки рисования с натуры. М. Образование. 1980,
3. Костерін Н. П. Учебное рисование. М. Образование. 1984 р.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма здійснюється за наявності дидактичних та ілюстративних матеріалів, а також навчально-методичного матеріалу (посібників, монографій, популярної літератури з історії образотворчого мистецтва, ілюстрованих альбомів, доступу до електронних ресурсів) та апаратури (відеопроєктор, комп'ютер, ноутбук) для проведення практичних занять з достатньою кількістю ілюстрацій (презентацій) зразків, що вивчаються за програмою. Як наочні методи навчання можливо здійснювати відвідування виставок, вернісажів, майстерень художників, організацію екскурсій тощо.